

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 16Co/3/2026
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8125207280
Dátum vydania rozhodnutia: 23. 02. 2026
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Anna Kovaľová, PhD.
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2026:8125207280.1

Uznesenie

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Anny Kovaľovej, PhD. a členov senátu JUDr. Branislava Brezu a doc. JUDr. Petra Molitorisa, PhD. v právnej veci žalobkyne: A. B., nar. XX.XX.XXXX, bytom C. X, XXX XX C., zastúpenej: Mgr. Vanda Durbáková, advokátka, so sídlom Hrnčiarska 2/A, 040 01 Košice – mestská časť Staré Mesto, IČO: 40635864 proti žalovanému: D. C., so sídlom C. XX, XXX XX C., IČO: XXXXXXXX, zastúpenému: JUDr. Martin Staroň, advokát, so sídlom Hlavná 89, 080 01 Prešov, IČO: 42083541, o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia, o odvolaní žalovaného proti uzneseniu Okresného súdu Prešov č.k. 16C/34/2025-119 zo dňa 17.9.2025, takto

rozhodol:

I. Potvrdzuje uznesenie vo výroku I. a výroku III.

II. Zrušuje uznesenie vo výroku II.

III. Ukladá žalobkyni podať v L-60 dní žalobu o umožnenie práva užívať stavbu - obydlie nachádzajúce sa na pozemku parcely registra č. E. XXX/XX v k.ú. C., zapísaný na LV č. XXX a na pozemku parcely č. E./3, k.ú. C., zapísaný na LV č. XXX.

IV. Žalobkyňa má nárok na náhradu trov odvolacieho konania voči neúspešnému žalovanému v rozsahu 100 %.

odôvodnenie:

1. Okresný súd Prešov napadnutým uznesením rozhodol tak, že:

„I. Odporca je povinný zdržať sa odstránenia stavby - obydlia navrhovateľky nachádzajúcom sa na pozemku parcele č. E. XXX/XX v k. ú. C., obec C., okres F., evidovanej na LV č. XXX a na pozemku parcele č. E. XXX/X v k. ú. C., obec C., okres F. evidovanej na LV č. XXX.

II. Poučuje odporcu, Obec C., so sídlom Obecný úrad C. B. XX, XXX XX C., zastúpený G. H. F., starostom obce, že súdnej ochrany sa môže domáhať podaním žaloby vo veci samej ako žalobca, proti v tomto konaní navrhovateľke A. B., nar. XX.XX.XXXX, ako žalovanej, o vypratanie nehnuteľností.

III. Navrhovateľka má voči odporcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %, o výške ktorých bude rozhodnuté samostatným uznesením po právoplatnosti tohto uznesenia.“

2. Prvoinštančný súd vykonaným preverovaním a zistením dospel k záveru, že žalobkyňa opisom skutkových okolností a predloženými listinami osvedčila potrebu dočasnej úpravy pomerov. Z obsahu spisu mal za nesporné, že je potrebné priznať žalobkyni právnu ochranu a dočasne upraviť pomery strán tak, aby nedošlo k nezvratným následkom na strane žalobkyne a jej rodiny. V tejto súvislosti poukázal na právnu argumentáciu žalobkyne v kontexte ustálenej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, keď pojem „domov“ sa neviaže výlučne na legálne vlastníctvo alebo povolenie stavby, ale na faktický

a trvalý vzťah osoby k miestu, kde sa uskutočňuje rodinný a súkromný život. Obydlia navrhovateľov sú ich domovmi v zmysle čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Toto kvalifikovanie je vecnou otázkou nezávislou od zákonnosti užívania pozemku podľa vnútroštátneho práva (pozri McCann vs. Spojené kráľovstvo č. 19009/04, § 46, 13. mája 2008, Yordanova v. Bulharsko, č. 25446/06, § 103, 24. septembra 2012, Winterstein a ostatní proti Francúzsku, č. 27013/07, § 141 a nasl., 17.10. 2013). V prípade Yordanova a ďalší v. Bulharsko, č. 25446/06, § 103, súd rozhodol, že obydlia rómskych komunít postavené bez stavebného povolenia môžu byť považované za „domov“, ak tam osoby dlhodobo žijú a uskutočňujú svoj rodinný a súkromný život. Výkon rozhodnutia o odstránení stavby, by viedol k strate domova pre navrhovateľov, a preto by išlo o zásah do ich práva na rešpektovanie domova (pozri Čosić v. Chorvátsko, č. 28261/06, § 18, 15. januára 2009).

3. Prvoinštančný súd zdôraznil princíp proporcionality poukázaním na tú skutočnosť, že zásah do práv žalobkyne a osôb s ňou žijúcich v spoločnej domácnosti má nepomerne väčší dopad, ako prípadné nevyhovenie návrhu a dopad na žalovaného. Preto nariadenie neodkladného opatrenia môže splniť svoj zákonný účel, ktorým je zabezpečenie dočasnej ochrany práv, ktorých pravdepodobnosť žalobkyňa osvedčila. Tiež konštatoval, že pokiaľ nedôjde k odstráneniu stavby žalobkyne vydaním neodkladného opatrenia žalovaného v podstate nijakým spôsobom neobmedzí.

4. Zdôraznil, že venoval osobitú pozornosť tomu, na čo je nehnuteľnosť určená, že predstavuje pre žalobkyňu a jej rodinu domov. Poukázal na to, že právo na ochranu domova je všeobecne pre každého zaručené aj čl. 17 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, podľa ktorého nikto nesmie byť vystavený svojvoľnému zasahovaniu do súkromného života, do rodiny, domova alebo korešpondencie ani útokom na svoju česť a povesť. Právo na primerané bývanie (byť, domov) zaručuje čl. 11 Medzinárodného paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach, v zmysle ktorého zmluvné strany paktu, uznávajú právo každého jednotlivca na primeranú životnú úroveň pre neho a jeho rodinu, zahrňujúce dostatočnú výživu, šatstvo, byt, a na neustále zlepšovanie životných podmienok. Oba tieto paky boli publikované ako vyhláška ministra zahraničných vecí č. 120/1976 Zb. a pre bývalú Československú republiku nadobudli platnosť 23. marca 1976.

5. Napokon je právo na ochranu domova zaručené aj čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktorý pre bývalú Českú a Slovenskú Federatívnu Republiku nadobudol platnosť 18. marca 1992 (pre Slovenskú republiku záväzný od 1. januára 1993) a bol uverejnený v Oznámení Federálneho ministerstva zahraničných vecí pod č. 209/1992 Zb. V zmysle tohto článku každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia (domova) a korešpondencie.

6. Dobré mravy netvorí spoločenský normatívny systém, ale sú skôr merítkom etického hodnotenia konkrétnych situácií zodpovedajúcim všeobecne uznávaným pravidlám slušnosti, poctivého správania a dobra. Dobré mravy sú vykladané ako súhrn spoločenských, kultúrnych a mravných noriem, ktoré v historickom vývoji osvedčujú istú nemennosť vystihujú podstatné historické tendencie, sú uznávané rozhodujúcou časťou spoločnosti a majú povahu noriem základných.

7. Občiansky zákonník, ani iný predpis nedefinuje pojem bonos mores, teda dobré mravy. Teória a súdna prax však zhodne považujú dobré mravy za všeobecne uznávané pravidlá morálky, ktoré predstavujú fundamentálny hodnotový poriadok spoločnosti a zákonodarca ich považuje za tak významné, že ich pomocou odkazu v právnej norme včleňuje do občianskeho práva. Z toho vyplýva, že tieto morálne pravidlá majú objektívnu povahu, a preto akékoľvek súhlasné, a teda subjektívne motivované vyhlásenie zmluvných strán, nie je smerodajné v tom, či nimi uzavretá zmluva je v súlade s dobrými mravmi, alebo nie. (rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 28.8.2008, sp. zn. 16Co/152/2008).

8. Odstránenie stavby žalobkyne v kontexte vyššie uvedených odsekov tohto rozhodnutia súd prvej inštancie považuje za hrubo v rozpore s dobrými mravmi, všetko pri zohľadnení špecifik konkrétnej prejednávanej veci, pričom na uvedené je potrebné prihliadať aj s ohľadom na fakt, že žalovaný desaťročia toleroval existenciu stavieb minoritného obyvateľstva na predmetných pozemkoch.

9. Nevyhnuté je zohľadniť tiež sociálny aspekt na strane žalobkyne. Žalobkyňa a osoby žijúce s ňou v spoločnej domácnosti doslova prežívajú za viac ako zložitých okolností, pričom nevyhovením návrhu na vydanie neodkladného opatrenia by došlo k ohrozeniu už i tak krehkých životných podmienok navrhovateľky a jej rodiny.

10. S poukazom na vyššie uvedené neodkladnému opatreniu v celom rozsahu vyhovel, a taktiež poučil žalovaného, že súdnej ochrany sa môže domáhať podaním žaloby o vypratanie nehnuteľnosti, ktorá by mohla potencionálne vyvstať v ďalšom procese riešenia predmetnej situácie.

11. Výrok o trovách konania odôvodnil poukazom na ustanovenie § 251, § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP a priznal úspešnej žalobkyni trovy konania vo vzťahu k žalovanému.

12. Proti tomuto uzneseniu podal odvolanie žalovaný z dôvodov uvedených v § 365 ods. 1 písm. a) CSP, že neboli splnené procesné podmienky, § 365 ods. 1 písm. f) CSP, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a z dôvodu podľa § 365 ods. 1 písm. h) CSP, že rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

13. Namietal, že civilný súd v civilnom konaní nariadil neodkladné opatrenie neoprávnene, a to z dôvodu, že nemal právomoc rozhodovať o veci, ktorá bola prejednávaná v správnom konaní. Súd pri nariadení neodkladného vychádzal z listinného dôkazu predloženého žalobkyňou, a to rozhodnutia o nariadení odstránenia stavby zo dňa 11.3.2025 vydaného D. C. ako stavebným úradom, ktorý postupoval podľa § 18 ods. 3 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní a nariadil vlastníkovi stavby A. B. odstránenie stavby. Toto rozhodnutie bolo vydané v správnom konaní ako rozhodnutie správneho orgánu. Poukázal, že takto civilný súd nemôže zasahovať do kompetencií správneho orgánu a nariadeným neodkladným opatrením nevykonať rozhodnutie správneho orgánu alebo zdržať sa výkonu práv a povinností podľa rozhodnutia správneho orgánu. Na to sú prostriedky správneho práva, a to odvolanie, podnet na preskúmanie rozhodnutia mimo odvolacieho konania alebo správna žaloba. Proti rozhodnutiu žalovaného ako stavebného úradu podľa poučenia o správnom konaní mohol účastník konania podať v lehote do 15 dní od oznámenia rozhodnutia odvolanie na stavebný úrad. Žalobkyňa v zákonom stanovenej lehote odvolanie nepodala a aj po uplynutí zákonom stanovenej lehoty a po právoplatnosti rozhodnutia žalovaného o odstránení stavby mala podľa § 65 Zákona o správnom konaní právo podať podnet na preskúmanie rozhodnutia mimo odvolacieho konania (mimoriadny opravný prostriedok). Ak by žalobkyňa využila riadny opravný prostriedok alebo mimoriadny a jej opravný prostriedok by bol zamietnutý, mohla podať proti rozhodnutiu správneho orgánu správnu žalobu podľa § 185 písm. a) SSP a mohla zabrániť výkonu rozhodnutia o odstránení stavby.

14. Jedine správny súd je podľa Správneho súdneho poriadku oprávnený preskúmať rozhodnutia správnych orgánov a odložiť ich vykonateľnosť priznaním odkladného účinku žalobe a následne tieto rozhodnutia v prípade nezákonnosti zrušiť.

15. Civilný súd nemal kompetenciu, aby vo veci nariadil, na základe rozhodnutia stavebného úradu o odstránení stavby, povinnosť zdržať sa výkonu tohto rozhodnutia stavebného úradu, a to odstránenia obydlija žalobkyne. Je to neakceptovateľný zásah do výkonu rozhodnutí stavebných úradov, ktorých preskúmanie sa riadi výlučne Zákonom o správnom konaní a Správnym súdnym poriadkom.

16. Nemôže ani obstať argumentácia žalobkyne, že jej jediným prostriedkom bol práve návrh na nariadenie neodkladného opatrenia, pretože je príslušníkom marginalizovanej menšiny, bola zastúpená advokátkou, ktorá mala vedieť, že podľa správneho poriadku existuje mimoriadny opravný prostriedok.

17. Ďalej v odvolaní žalovaný poukázal, že nemôže podľa poučenia súdu vo výroku II. podať žalobu o vypratanie nehnuteľnosti, nakoľko nie je vlastníkom predmetných nehnuteľností, nie je teda aktívne vecne legitimovaný na podanie žaloby, resp. odstránenie stavby chatrče a nie je vlastníkom ani stavby chatrče. Súd prvej inštancie pochybil, ak vo výroku II. určil túto povinnosť žalovanému, ktorého realizácia je nemožná.

18. Ušlo pozornosti súdu prvej inštancie, že je potrebné sa zaoberať vzťahom správneho práva a procesného práva, teda ako práva hmotného a Civilného sporového poriadku ako súčasti procesného práva. Navyiac ušla pozornosti súdu prvej inštancie aj tá skutočnosť, že žalovaný konal ako stavebný úrad podľa stavebného zákona a nie ako obec ako právnická osoba, kde by sa žalovaný ako obec domáhal civilnými prostriedkami ochrany vlastníckeho práva žalobou o vypratanie nehnuteľnosti. Ide o nebezpečný precedens pre ostatné stavebné úrady.

19. Žalovaný namietal aj nedostatok pasívnej vecnej legitímácie, keďže je zjavné, že žalovaný ako stavebný úrad neodstraňuje ani nebude odstraňovať stavbu, ale odstrániť stavbu je povinný vlastník stavby, teda žalobkyňa, z dôvodu ktorého nie je daná pasívna legitímácia žalovaného.

20. Stavebný úrad nie je oprávnený sám vykonať svoje administratívne rozhodnutie (sám zbúrať stavbu alebo objednať firmu na zbúranie), ale je povinný podať návrh na exekúciu v zmysle Exekučného poriadku, ktorého novela účinná od 1.4.2023 zaviedla aj podrobnú úpravu odstránenia stavby ako špeciálneho druhu exekúcie. Len totiž súdny exekútor môže vykonať rozhodnutie stavebného úradu o odstránení stavby spôsobom výkonu exekúcie na nepeňažné plnenie, a teda ukladaním peňažných pokút povinnému. S poukazom na príslušné znenie Exekučného poriadku § 190 ods. 1, 2, 3 Exekučného poriadku je zjavné, že po začatí exekúcie oprávnený môže odstrániť stavbu sám alebo prostredníctvom iného, avšak keďže žalovaný ako stavebný úrad nemá odstránenie stavby v rozsahu činnosti, musí stavebný úrad odstrániť stavbu prostredníctvom inej osoby a súdny exekútor v exekučnom konaní pri danom spôsobe exekúcie objedná firmu, ktorá túto stavbu odstráni na náklady povinného.

21. Žalovaný v podanom odvolaní sa vyjadril i k problému nelegálnych chatrčí na cudzom pozemku a judikatúry ESLP. Poukázal na to, že ide o dlhoročný problém Slovenskej republiky, ktorý je v súčasnosti prakticky neriešený. Tento problém je vzhľadom na početnosť stavieb a početnosť rómskych obyvateľov v osadách a chatrčiach neriešiteľný. Pokúsil sa o riešenie tohto problému v obci, že dal možnosť občanom etnickej menšiny v obci žijúcim, aby si usporiadali svoje vlastnícke vzťahy k pozemkom pod chatrčami. Uskutočnil pracovné stretnutie 9.2.2017, kde pozval dotknutých občanov a ponúkol im možnosť vyporiadania pozemkov v lokalite I., nakoľko obecné zastupiteľstvo schválilo vypracovanie geometrického plánu a vytvorenie novej lokality IBV v tomto k.ú. I.. Následne 6.6.2017 uskutočnil stretnutie komisie pre sociálne otázky a na zasadnutí boli prerokované žiadosti rómskych občanov, ktoré boli schválené a v zápisnici sú popísané presné okolnosti týkajúce sa jednotlivých žiadateľov. Podmienkou pridelenia pozemkov bolo uhradenie dlhov voči obci. Žalobkyňa býva v rómskej osade označením I., avšak ani na stretnutie 9.2.2017 ani 6.6.2017 sa nedostavila, žiadosť o odkúpenie pozemku si nepodala, neprejavila žiaden záujem riešiť situáciu ani žiadnym spôsobom ju neriešila a má dlhy voči obci v sume 335,98 eur. Ostatní rómski občania podali žiadosti o odkúpenie pozemkov, vyrovnali dlhy a vlastníctvo si usporiadali. Žalovaný ani starosta ani žiaden zamestnanec obecného úradu nemajú negatívny vzťah k rómskej menšine, snažia sa im pomáhať v povolani, v súkromí riešiť ich bytovú otázku i sociálne pomery. Žalobkyňa si svoju situáciu žiadnym spôsobom neriešila.

22. Rešpektuje ústavné právo žalobkyne na obydlie, pozná judikatúru ESLP, avšak poukazuje na rozhodnutie ESLP v prospech Slovenskej republiky v prípade F. a J. proti Slovenskej republike týkajúcom sa práva na obydlie, kde európsky súd zverejnil rozhodnutie v tomto prípade, v ktorom sa sťažovatelia sťažovali na porušenie práva na obydlie. ESLP rozhodol v prospech Slovenskej republiky:

„Sťažnosť podala dvojica sťažovateľov rómskeho pôvodu, žijúca v segregovanej komunite v Plaveckom Štvrtku, ktorej bolo nariadené odstrániť ich dom, nelegálne postavený na pozemku vo vlastníctve štátu. Príkaz na odstránenie stavby nasledoval po konaní o dodatočnom povolení stavby, v ktorom boli sťažovatelia pasívni, t.j. nepredložili žiadosť o legalizáciu stavby, nereagovali na výzvu orgánov na predloženie dokladov, ani nepožiadali orgány o akúkoľvek pomoc. Sťažovatelia tvrdili, že rozhodnutia vnútroštátnych orgánov porušili ich právo na obydlie, pretože nariadili odstránenie stavby, a že v prípade vykonania rozhodnutí by bolo odstránenie stavby nezákonné, nesledovalo by legitímny cieľ a bolo by neprimerané. Argumentovali, že ich dom stál na danom mieste pätnásť rokov a miestne orgány ho tolerovali, a že súdy sa nijako nesnažili o dosiahnutie rovnováhy medzi rôznymi dotknutými záujmami, v rámci čoho by boli vzali do úvahy ich zraniteľnosť a dopad zásahu. Ich sťažnosť sa opierala o článok 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

ESLP uznal argumentáciu vlády, ktorá poukazovala na to, že dom sťažovateľov bol postavený vedome bez stavebného povolenia, nerešpektujúc vlastnícke práva vlastníka predmetného pozemku a bol obývaný bez kolaudačného rozhodnutia. Napriek poskytnutej príležitosti napraviť situáciu v rámci konania o dodatočnom povolení stavby a po informovaní o dôsledkoch nedodržania ustanovení vzťahujúcich sa na toto konanie zostali sťažovatelia úplne pasívni a nedali úradom inú možnosť, ako nariadiť odstránenie stavby. Vláda uviedla, že úplné nerešpektovanie stavebných zákonov sťažovateľmi nemožno tolerovať len z dôvodu ich osobných pomerov. Akákoľvek šanca na napravenie situácie bola zmarená ich nečinnosťou. Vláda ďalej poukázala na to, že rozsah konania, ktorého výsledkom

bol príkaz na odstránenie stavby, vzhľadom na nečinnosť sťažovateľov nemohol a ani nezahŕňal komplexné posúdenie ich individuálnych pomerov. Konanie bolo zamerané na technické a procesné otázky a tvrdenia sťažovateľov v tomto ohľade boli riadne preskúmané na niektorých administratívnych a súdnych úrovniach a zamietnuté ako účelové a neopodstatnené.

ESLP v rozhodnutí poukázal na to, že sťažovatelia nevyužili procesný mechanizmus, ktorý im umožňoval dosiahnuť nápravu ich situácie, pričom tvrdili, že je pre nich príliš komplikovaný a je nemožné ho dodržať bez právnej pomoci. ESLP ale poznamenal, že stavebný úrad vysvetlil sťažovateľom príslušné požiadavky na dodatočnú legalizáciu stavby a mohol im poskytnúť ďalšiu pomoc a sťažovatelia boli v konaní o odstránení stavby zastupovaní advokátom. Využitie dostupných možností na vnútroštátnej úrovni by pre sťažovateľov znamenalo súbor správnych a súdnych opravných prostriedkov so skutočným alebo potenciálnym odkladným účinkom vo vzťahu k príkazu na odstránenie stavby a v konečnom dôsledku aj preskúmanie pred ústavným súdom. ESLP nemal pochybnosti o zákonnosti príkazu na odstránenie stavby, ktorý predstavoval zásah do práva sťažovateľov na obydlie, alebo o legitimitie cieľa, ktorý bol týmto rozhodnutím sledovaný. Pri posudzovaní primeranosti tohto opatrenia ESLP poukázal na to, že štát dal sťažovateľom k dispozícii konania, v rámci ktorých bolo možné posúdenie ich vecných argumentov. Sťažovatelia ale nepodnikli žiadne kroky smerujúce k riešeniu ich bytovej situácie. Podľa ESLP, za týchto okolností neexistuje žiadny náznak toho, že by si žalovaný štát nesplnil svoje negatívne alebo pozitívne povinnosti podľa článku 8 Dohovoru. Vzhľadom na uvedené ESLP sťažnosť vyhlásil za neprijateľnú.“

23. Okrem vyššie uvedených skutočností žalovaný poukazoval i na to, že vo veci podal trestné oznámenie pre prečin neoprávneného uskutočnenia stavby v zmysle Trestného zákona, ktoré konanie sa viedlo na D. K. L. K. pod sp.zn. B.: D./I..

24. Ďalej poukazoval na to, že ako stavebný úrad ex offio oznámením o začatí konania výzvou na predloženie dokladov a prerušenie konania o dodatočnom povolení stavby zo dňa 19.1.2024 začal konanie o dodatočnom povolení stavby „Chatrč slúžiaca na obydlie“, ktorú uskutočnila stavebníčka A. B. a vyzval ju, aby do 90 dní predložila stavebnému úradu doklady o tom, že dodatočné povolenie stavby nie je v rozpore s verejnými záujmami. Na túto výzvu nereagovala, žiadne doklady nedoručila, bola nečinná. Mala teda možnosť dodatočnej legalizácie stavby. Preto žalovaný urobil maximum, aby žalobkyňa mohla svoje obydlie legalizovať. Z tohto dôvodu mu neostávalo nič iné, len začať konanie o odstránenie stavby, a to oznámením o začatí konania o nariadení stavby zo dňa 29.1.2025 a nariadil ústne prejednanie veci. Dňa 26.2.2025 sa dostavila žalobkyňa na pojednávanie, bola spísaná zápisnica a následne 11.3.2025 vydal rozhodnutie o nariadení odstránenia stavby. Postupoval teda v zmysle rozsudku ESLP vo veci rozsudku F. a J. proti Slovenskej republike. Má za to, že splnil všetky požiadavky podľa ESLP.

25. Zároveň poukázal, že súčasná medializácia tohto prípadu je namierená proti žalovanému, že chce žalovaný odstraňovať stavby v rómskej osade a súd mu to zakázal len zneužívaním nariadeného neodkladného opatrenia, pričom žalovaný postupoval plne so zákonom. Zároveň zdôraznil, že je otázne, či žalobkyňa nie je využívaná mimovládnu organizáciou, keďže podľa samotných rómskych občanov sa zástupkyňa mala dostaviť do rómskej osady a získať podpisy rómskych občanov pre zastupujúcu advokátku, čo vo veľkom množstve odmietli, akurát to podpísala práve žalobkyňa, ktorá bola v konaní pred úradom pasívna.

26. S poukazom na vyššie uvedené skutočnosti navrhol, aby odvolací súd návrh na neodkladné opatrenie zamietol a priznal mu náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

27. K podanému odvolaniu sa vyjadrila žalobkyňa. Uviedla, že trvá na popise skutočností, ako to prezentovala v návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia a má za to, že súd prvej inštancie postupoval správne a zákonne. Žalovaný nariadené neodkladné opatrenie rešpektuje a žalobkyňa môže konečne po mesiacoch nebyť v obavách, že jej obydlie bude zbúrané a spolu s deťmi príde o strechu nad hlavou a nebude mať kam ísť.

28. K nedostatku právomoci civilného súdu uviedla, že má za to, že súd prvej inštancie má právomoc rozhodovať danú vec. Namieťa tvrdenie, že civilné súdy nie sú oprávnené nariadiť neodkladné opatrenie, ak sa vec týka právoplatného rozhodnutia správneho orgánu. Podľa § 325 ods. 1 CSP je súd oprávnený nariadiť neodkladné opatrenie, ak je potrebné bezodkladne upraviť pomery strán, pričom

zákon nijako neobmedzuje predmet neodkladného opatrenia podľa vecnej povahy právneho vzťahu ani podľa toho, či ide o otázku spadajúcu do oblasti stavebného práva. Rozhodujúcim kritériom je potreba dočasnej súdnej ochrany. V tejto súvislosti poukázala na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp.zn. 4CdoGp/2/2019, z ktorého vyplýva, že civilné sudy opakovane rozhodovali o neodkladných opatreniach aj v súvislosti so stavbou, stavebnou činnosťou alebo nehnuteľnosťou tak, ako to bolo v tomto súdenom prípade, kde najvyšší súd potvrdil, že ani zákaz stavebnej činnosti nepresahuje právomoc civilných súdov. V danej veci okresný súd rozhodoval uznesením o nariadenie neodkladného opatrenia, ktorým ukladal žalovanej, aby sa zdržala stavebnej činnosti. Tiež ďalej poukázala na ďalšie rozhodnutie najvyššieho súdu sp.zn. 4Cdo/35/2020, 8Cdo/138/2024, kde sudy tiež riešili návrh na neodkladné opatrenie súvisiace s odstránením stavby. Návrh bol zamietnutý pre nepreukázanie naliehavosti, nie z nedostatku vecnej právomoci. Preto z týchto dôvodov vyplýva, že nariadenie neodkladného opatrenia nie je obmedzené jeho predmetom a civilné sudy môžu dočasne upraviť pomery strán aj v prípadoch, ktoré súvisia s výkonom rozhodnutia stavebného úradu alebo so stavebnou činnosťou. Takýto postup je v súlade s účelom § 325 CSP poskytnúť účinnú a okamžitú ochranu v situáciách, ktoré vedú k nenapraviteľnej ujme. K námietkam týkajúcim sa nevyužitia opravných prostriedkov žalobkyňou v správnom konaní žalobkyňa s názorom žalovaného nesúhlasí. Podnet k preskúvaniu rozhodnutia podľa § 65 Správneho poriadku je mimoriadnym prostriedkom nápravy, ktorý nie je možné považovať za účinný prostriedok. Jeho podanie nebráni vykonateľnosti rozhodnutia, keďže jeho použitie nemá odkladný účinok. Rozhodnutie žalovaného stavebného úradu môže vykonať aj po podaní daného podnetu, ktorý tak nemá schopnosť reálne zabrániť zásahu do práv žalobkyne. Začatie prieskumného konania v zmysle daného ustanovenia závisí od úvahy správneho orgánu a nie je právne nárokovateľné. Podľa ustálenej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva účinný prostriedok nápravy musí byť účinný v praxi aj v práve (Kudla proti Poľsku, č. 30210/96, § 157). Prostriedok, ktorý nedokáže zabrániť výkonu spôsobujúceho nenahraditeľnú ujmu, či prostriedok, ktorého použitie závisí od úvahy orgánu verejnej moci nemožno považovať za účinný a efektívny. Podnet k preskúvaniu rozhodnutia podľa § 65 Správneho poriadku nie je účinným prostriedkom nápravy v zmysle čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Navyiac uviedla, že v konaní o odstránenie stavby správny orgán rozhodoval len v intenciách stavebného zákona, kedy žalobkyňa mala predložiť doklady o tom, že dodatočné povolenie nie je v rozpore s verejným záujmom, najmä s cieľmi a zámermi územného plánovania. Rozhodnutie o odstránení stavby bolo vydané podľa §88a stavebného zákona po tom, ako žalobkyňa na výzvu stavebného úradu nepredložila doklady. V súlade s rozsudkom Najvyššieho súdu SR sp.zn. 10Sžo/21/2016 si vlastník stavby na základe výzvy stavebného úradu sám a na vlastné náklady musí zaobstarat' potrebné doklady z hľadiska preukázania súladu s verejným záujmom. Verejným záujmom sa v tejto súvislosti rozumejú záujmy chránené osobitnými zákonmi, vyhláškami, nariadeniami, záväznými časťami slovenských technických noriem a podobne. Posúdenie súladu s nimi vykonáva stavebný úrad ako prvostupňovaný orgán štátnej správy. Z odôvodnenia rozhodnutia stavebného úradu vyplýva, že jediným dôvodom jeho vydania bol rozpor nepovolenej stavby žalobkyne so záväznou časťou územnej plánovanej dokumentácie. Správny orgán rozhodoval výlučne v rovine verejnoprávneho záujmu podľa stavebného zákona, teda v rámci zákonom striktno vymedzenej kompetencie, neposudzoval zásah do základných práv a slobôd žalobkyne vrátane práva na bývanie, súkromného, rodinného života podľa čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

29. Ďalej poukázala, že právoplatné rozhodnutie správneho orgánu nemôže byť vykonávané spôsobom, ktorý by predstavoval porušenie základných práv jednotlivca. Cieľom návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia nie je prieskum správneho aktu rozhodnutia správneho orgánu, ale zabezpečenie základných práv, v rámci ktorých hrozí bezprostredný zásah a ujma. Neodkladné opatrenie sa preto zameriava len na zastavenie fyzického zásahu, nie na rušenie právoplatného rozhodnutia.

30. Tiež uviedla, že v prípade zraniteľných skupín, akými sú Rómovia, štát má pozitívnu povinnosť zohľadniť ich špecifický životný štýl a potreby pri realizácii územných politík. ESLP opakovane uviedol, že špecifiká takto znevýhodnenej skupiny musia byť zahrnuté do posudzovania proporcionality, nielen pri zvažovaní spôsobu riešenia ich nelegálneho osídlenia, ale aj ak je vystahovanie nevyhnutné, pri rozhodovaní o jeho načasovaní, vykonaní, ak možno aj s ohľadom na alternatívne ubytovania (Winterstein a ostatní proti Francúzsku, č. 27013/17, § 159 a nasl., 17.10.2013).

31. Žalobkyňa poukázala, že od svojho narodenia žije v generačnej chudobe s mesačným príjmom 360,- eur a bez právneho zastúpenia a prístupu k právnej pomoci nemala prostriedky ani schopnosť v konaní

o dodatočnom povolení doklady zabezpečiť. Vyžadovanie splnenia tejto povinnosti bez akejkoľvek podpory, či asistencie orgánov verejnej moci predstavuje neprimeranú administratívnu záťaž, ktorá je z hľadiska jej postavenia nesplniteľná. Poukázala, že napokon doklady k dodatočnému povoleniu stavby nepredložil žiaden z obyvateľov v danej lokalite. O ich situácii a zámere obce sa verejnosť dozvedela až po medializácii prípadu v apríli 2025, a až následne, kedy už rozhodnutia o nariadení odstránení stavieb boli právoplatné, bola obyvateľom ponúknutá právna podpora. Preto konanie o dodatočnom povolení stavby nemalo charakter spravodlivého konania a konanie nebolo vedené v súlade so zásadou rovnosti účastníkov podľa § 3 ods. 1 Správneho poriadku. Preto žalobkyňa nemala objektívnu možnosť preukazovať splnenie podmienok podľa § 88a stavebného zákona a ich nečinnosť nemožno vykladať ako vedomé nerešpektovanie zákona, ale prejav sociálnej bezmocnosti prameniacy z dlhodobej chudoby. Žalobkyňa nebola schopná bez odbornej pomoci využiť dostupné právne prostriedky. A na túto povinnosť štátu upozornil aj ESLP v prípade F. a J. proti Slovensku (rozsudok z 21.9.2024 č. 61943/00), v ktorom konštatoval, že štát musí vytvoriť mechanizmy ochrany práv aj pre osoby žijúce v týchto podmienkach, a to vrátane poskytovania primeranej právnej pomoci.

32. Preto nemožno klásť za vinu žalobkyni, že opravný prostriedok nevyužila, keďže je nutné „zohľadniť jej postavenie a životné podmienky“ (Jordanová proti Bulharsku).

33. Marginalizované rómske komunity dlhodobo čelia obmedzenému prístupu k spravodlivosti, nízkej úrovni právneho povedomia a systémovým bariéram pri uplatňovaní svojich práv. Nie sú schopné samostatne reagovať na výzvy správnych orgánov, pripraviť odborné žiadosti, či získať stanoviská dotknutých orgánov. Existujú rôzne bariéry, na ktoré narážajú a medzi hlavné prekážky patrí zlá finančná situácia. V tomto dôsledku preto konanie o dodatočnom povolení stavby nemohlo mať reálny charakter spravodlivého konania. Nemožno žalobkyni klásť za vinu, že opravný prostriedok nevyuživala, pretože nebola schopná bez odbornej pomoci využiť dostupné právne prostriedky a na túto skutočnosť štát upozornil aj ESLP, ako je poznamenané vyššie, a to v prípade F. a J. proti Slovensku (č. 61943/00 z 21.9.2024).

34. Pokiaľ žalovaný poukazuje aj na nedostatok pasívnej legitímácie, má za to, že žalovaný má pasívnu legitímáciu, keďže výkon rozhodnutia o odstránení stavby môže zabezpečiť sám stavebný úrad, ktorý rozhodnutie vydal. Rozporuje námietku žalovaného o nemožnosti vykonať svoje administratívne rozhodnutie. Podľa § 190 ods. 1 Exekučného poriadku totiž, ak exekučný titul ukladá, aby povinný odstránil stavbu, exekúcia sa vykoná tak, že oprávnený stavebný úrad sám alebo prostredníctvom iného odstráni stavbu na trovy povinného.

35. Poukázala aj na ustanovenia § 190 ods. 4 Exekučného poriadku, § 2 ods. 4 zákona č. 25/2025 Z.z. stavebného zákona, § 2 ods. 6 tohto zákona a uviedla, že z týchto ustanovení vyplýva, že stavebný úrad ako oprávnený, a teda v danom prípade žalovaný, môže po začatí konania odstrániť stavbu sám, aj keď nemá odstránenie stavby v obsahu činnosti, na ktorú by mal povolenie v predmete podnikania. Ide o jednoduchú stavbu alebo drobnú stavbu. Obydlie žalobkyne pomenované v rozhodnutí o nariadení stavby ako chatrč slúžiaca na obydlie spĺňa zákonnú definíciu drobnej, či jednoduchej stavby podľa stavebného zákona a žalovaný tak podľa Exekučného poriadku ako oprávnený môže sám pristúpiť k jej odstráneniu. Preto je daná pasívna legitímácia žalovaného.

36. Z týchto dôvodov navrhla, aby odvolací súd napadnuté rozhodnutie potvrdil a priznal náhradu trov odvolacieho konania.

37. K podanému vyjadreniu žalobkyne k odvolaniu žalovaného sa vyjadril žalovaný. Vo vyjadrení zotrval na svojich doterajších tvrdeniach.

38. Krajský súd v Prešove ako súd odvolací príslušný na rozhodnutie o odvolaní podľa § 34 CSP preskúmal napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie, ako aj konanie mu predchádzajúce v zmysle zásad vyplývajúcich z § 379 a nasl. CSP, bez nariadenia pojednávania (v zmysle § 385 CSP a contrario) a dospel k záveru, že odvolanie žalovaného nie je dôvodné a rozhodnutie prvoinštančného súdu je vecne správne v jeho základe.

39. Odvolací súd vzhľadom k rozsahu spisového materiálu, tvrdení v žalobnom návrhu, pripojených listinných dôkazov, mal za to, že je dôvodné sa postupne vyporiadať s jednotlivými odvolacími námietkami žalovaného, ako aj tvrdeniami žalobkyne.

40. Považoval za potrebné vychádzať z toho, že na všeobecný súd sa žalobkyňa obrátila návrhom označeným ako návrh na vydanie neodkladného opatrenia v rámci inštitútu CSP. Tento odôvodňovala skutočnosťami, na ktoré poukazovala v žalobnom návrhu, ako aj ďalšími listinnými materiálmi a tiež svojimi písomnými vyjadreniami.

41. Preto následne po podanom odvolaní pre odvolací súd bolo rozhodujúce ozrejmienie čoho sa žalobkyňa domáha, či sú naplnené všetky zákonné podmienky súvisiace s inštitútom neodkladného opatrenia, a či súd má právomoc, odvolanie, ako aj konanie mu predchádzajúce, preskúmať.

42. Bral do úvahy tú skutočnosť, že súd prvej inštancie dospel k záveru, že v konaní boli splnené podmienky pre nariadenie neodkladného opatrenia, pričom právne svoje rozhodnutie odôvodňoval poukazom na ustanovenia § 324 ods. 3, § 325, § 326, § 328, § 329 CSP a konštatoval, že mal osvedčené, že je potrebné žalobkyni priznať právnu ochranu a dočasne upraviť pomery strán s ohľadom aj na judikatúru ESLP, na ktorú odkazoval v odôvodnení svojho rozhodnutia, s ohľadom aj na čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, čl. 17 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach a tiež s ohľadom na ustanovenia ukotvené v Občianskom zákonníku týkajúce sa dobrých mravov a ich spoločenského významu. Zároveň poukazoval aj na sociálne postavenie žalobkyne a tento sociálny aspekt zohľadňoval aj pri rozhodovaní o predmetnom návrhu, pričom v druhej časti svojho rozhodnutia prvoinštančný súd poučil žalovaného, že v ďalšom procese sa bude javiť najpravdepodobnejšia žaloba o vypratanie nehnuteľnosti, ktorej ochrany sa môže domáhať práve žalovaný.

43. Keďže v odvolacom konaní z dispozičnej zásady vyplýva, že odvolací súd vec prejedná v medziach, ktorých sa odvolateľ domáha prieskumu, bol odvolací súd názoru, že určením tohto rozsahu odvolateľ nielen vymedzil to, ohľadne akých výrokov nastal vo vzťahu k rozhodnutiu súdu prvej inštancie suspenzívny účinok odvolania, ale zároveň stanovil medze, v ktorých je odvolací súd oprávnený a povinný rozhodnutie súdu prvej inštancie preskúmať.

44. Jednou z podstatných odvolacích námietok žalovaného bola námietka týkajúca sa nedostatku právomoci civilného súdu o veci konať. Zaiste, že nedostatok právomoci spadá do procesných podmienok konania, ktoré rozoznáva teória civilného práva, pričom ide o procesné podmienky na strane súdu a ich skúmanie je úradnou povinnosťou súdu prvej inštancie, ako aj súdu odvolacieho.

45. Podľa ustanovenia § 3 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) súdy prejednávajú a rozhodujú súkromnoprávne spory a iné súkromnoprávne veci, ak ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú iné orgány.

46. Základná charakteristika právomoci civilných súdov je uvedená v § 3 CSP, podľa ktorého súdy prejednávajú a rozhodujú súkromnoprávne spory a iné súkromnoprávne veci, ak ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú iné orgány. Podľa § 4 tohto zákona iné spory a veci prejednávajú a rozhodujú súdy len ak to ustanovuje zákon.

47. V zmysle nálezu Ústavného súdu SR sp.zn. I.ÚS/221/2025 – „k výkladu § 3 CSP existuje stabilizovaná judikatúra kompetenčného senátu. Pre vymedzenie pojmu súkromnoprávneho sporu a súkromnej veci je zásadne rozhodujúca príslušná hmotnoprávna úprava právneho vzťahu, z ktorého vznikajú, či majú vzniknúť práva alebo povinnosti, ktoré sú predmetom sporu v danej veci.“

48. Nálezom ústavného súdu zo dňa 12.6.2025 sp.zn. I.ÚS/221/2025 bolo zrušené uznesenie senátu Najvyššieho súdu SR a Najvyššieho správneho súdu SR sp.zn. 18SKomp/9/2024 z 13.11.2024. Zrušeným uznesením krajského súdu bolo rozhodnuté, že na prejednanie a rozhodnutie o žalobe mestskej časti Košice – Sídliisko KVP, ktorou sa domáhala proti Mestu Košice zaplatenia finančnej sumy – predstavujúcej časť podielov z výnosov dane z príjmov fyzických osôb, je daná právomoc správneho súdu, nie civilného súdu.

49. Podstata odôvodnenia spočívala v tom, že mestská časť žalovala o finančné plnenie na civilnom súde, žalovanej sumy sa nemohla podľa platnej úpravy domôcť na správnom súde, a preto nárok uplatnila na civilnom súde. Podľa právneho názoru senátu ústavného súdu, zrušené uznesenie krajského súdu riadne neodôvodnilo danosť právomoci správneho súdu, bolo predčasné a nedalo sťažovateľke ani odpoveď na to, ako sa môže domôcť svojich finančných nárokov a ponechal ju v právnej neistote. Preto senát rozhodol nálezom tak, že bolo porušené právo sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

50. V zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Zo stabilizovanej judikatúry vyplýva, že na naplnenie práva na súdnu ochranu sa každému musí umožniť reálny prístup k súdu a do obsahu práva na súdnu ochranu patrí aj povinnosť nezávislého a nestranného súdu konať a rozhodnúť v konaní, v ktorom účastník konania má všetky procesné oprávnenia a musí splniť aj procesné povinnosti.

51. Odvolací súd má za to, že čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, ktorý garantuje právo na prístup k súdu, nemá vo svojom obsahu právo na to, aby vec každého bola prejednaná a rozhodnutá civilným, trestným alebo správnym súdom. Má byť prejednaná a rozhodnutá súdom.

52. Odvolací súd zároveň poukazuje aj na stabilizovanú judikatúru, a to rozhodnutie kompetenčného senátu napr. vo veci sp.zn. 1SKomp/36/2022, z ktorého vyplýva, že tento kompetenčný senát odkazuje v tomto rozhodnutí na jedno zo svojich uznesení sp.zn. 1SKomp/6/2021 zo dňa 8.12.2021, v ktorom okrem iného uvádza: „Ak je predmetom konania právo alebo povinnosť, ktoré majú svoj základ nie v hmotnom, ale výlučne v procesnom práve, potom nemožno hovoriť o súkromnoprávnom spore alebo súkromnoprávnej veci. Procesné právo ako také totiž nie je súčasťou súkromného práva, a tak právne vzťahy, ktoré zakladá nemožno považovať za súkromnoprávne vzťahy. Takým prípadom je aj neodkladné opatrenie, ktoré je procesným inštitútom upraveným v § 324 ods. 2 CSP. Predmetom konania o neodkladnom opatrení nie je súkromnoprávny spor ani iná súkromnoprávna vec, ale procesný nárok navrhovateľa na to, aby súd nariadil neodkladné opatrenie ako osobitný procesný prostriedok neodkladnej ochrany práva.“

53. „Pri posudzovaní otázky, či konanie o neodkladnom opatrení má patriť do právomoci civilného súdu alebo správneho súdu, prípadne iného orgánu verejnej moci, tak nie je rozhodujúca povaha samotného hmotnoprávneho vzťahu, na ktorého ochranu má navrhované neodkladné opatrenie slúžiť, ani navrhovaný obsah neodkladného opatrenia, ale rozhodujúce je, že neodkladné opatrenie je procesný inštitút upravený v CSP, o ktorom vždy rozhoduje okresný súd (§ 324 ods. 2 CSP). Naopak Správny súdny poriadok neupravuje ani neodkladné opatrenie ani podobný široký procesný prostriedok dočasnej ochrany účastníka. Inštitút odkladného účinku správnej žaloby (§ 182, § 189 SSP) nie je takým inštitútom; nejde totiž o samostatný procesný nárok, ale len o rozšírenie účinkov, ktoré sú inak s podaním správnej žaloby spojené. Správne sudy totiž nemajú právomoc konať o neodkladnom opatrení podľa § 324 a nasl. CSP.“

54. Ďalej zdôrazňuje, že: „Právomoc na konanie o neodkladných opatreniach ako procesnom prostriedku, má vo všeobecnosti súd podľa CSP. To však samo o sebe neznamená, že ak sú splnené podmienky § 324 a § 325 ods. 1 CSP, súd môže vydať neodkladné opatrenie s akýmkoľvek obsahom alebo na ochranu akéhokoľvek práva. Obdobne z § 336 a § 337 CSP možno vyvodiť záver, že neodkladné opatrenie možno nariadiť len vtedy, ak povinnosť, ktorá sa ním ukladá, môže mať vecný súvis s následnou žalobou vo veci samej. Použitie formulácie „žaloba vo veci samej“ evokuje, že neodkladné opatrenie možno nariadiť len v súvislosti s takou vecou, na ktorej prejednaní je daná právomoc súdu podľa CSP. Tieto okolnosti však nie sú určujúce pri posudzovaní, či správny súd má právomoc na konanie o neodkladnom opatrení. Naopak sú rozhodné pri posudzovaní otázky, či v danej veci možno nariadiť neodkladné opatrenie s navrhovaným obsahom práve voči danému žalovanému a na ochranu toho práva, ktoré je označené v návrhu. Skúmanie týchto okolností je však úlohou civilného súdu.“

55. Z predmetného právneho záveru kompetenčného senátu danej veci vyplýva, že nie je rozhodujúca povaha samotného hmotnoprávneho vzťahu, ale to, že neodkladné opatrenie je procesný inštitút upravený Civilným sporovým poriadkom a Správny súdny poriadok nemá takýto široký procesný

prostriedok dočasnej ochrany účastníka. Ďalej zdôrazňuje, že právomoc na konanie má vo všeobecnosti súd podľa CSP, neznamená, že súd môže vydať (pri splnení podmienok v ustanovení § 324 a § 325 CSP) neodkladné opatrenie s akýmkoľvek obsahom alebo na ochranu akéhokoľvek práva a môže ho nariadiť len vtedy, ak povinnosť, ktorá sa ním ukladá má vecný súvis so žalobou vo veci samej. Skúmanie týchto okolností je však úlohou civilného súdu. Zároveň tento právny názor vyslovený v tomto rozhodnutí zdôrazňuje, že to neznamená, že súd môže vydať neodkladné opatrenie s akýmkoľvek obsahom na ochranu akéhokoľvek práva, ale ho možno nariadiť len vtedy, ak povinnosť, ktorá sa ním ukladá, môže mať vecný súvis s následnou žalobou vo veci samej. V otázke záveru o tom, či v danej veci možno nariadiť neodkladné opatrenie voči danému subjektu na ochranu tohto práva, ktoré je označené v návrhu, je úlohou civilného súdu, ktorý o návrhu na neodkladné opatrenie bude rozhodovať.

56. Iné rozhodnutie kompetenčného senátu, na ktoré odkazuje kompetenčný senát, a to rozhodnutie sp.zn. 1SKomp/6/2021, dáva do pozornosti tú skutočnosť, že rozhodujúcou otázkou je záver, že neodkladné opatrenie je procesný inštitút upravený v Civilnom sporovom poriadku. Správny súdny poriadok neupravuje ani neodkladné opatrenie ani podobný široký prostriedok dočasnej ochrany, správne súdy nemajú právomoc konať o neodkladnom opatrení podľa § 324 a nasl. CSP, pričom odkazuje, že z podobného stanoviska vychádzal aj najvyšší súd v uznesení sp.zn. 1Ko/14/2018.

57. Obsahuje aj ten právny záver, že správny súd podľa § 2 ani podľa § 6 SSP nemá právomoc na rozhodovanie o neodkladných opatreniach ani o podobnom procesnom prostriedku ochrany. Právomoc má vo všeobecnosti súd podľa Civilného sporového poriadku.

58. S poukazom na námietku žalovaného o nedostatku právomoci odvolací súd bol názoru, že v prejednávanej veci je predmetom konanie o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia podľa CSP, ktorým sa poskytuje komukoľvek prostriedok účinnej nápravy z ohrozenia alebo porušenia subjektívnych práv (článok 1 Základných princípov CSP) formou okamžitej a bezprostrednej (neodkladnej) nápravy, avšak dočasného charakteru.

59. Takýto procesný prostriedok poskytnutia okamžitej a neodkladnej nápravy neobsahuje nielen Správny súdny poriadok, ale nie je upravený ani v ustanoveniach stavebného zákona.

60. Odvolací súd nepopiera právomoc žalovaného ako stavebného úradu v zmysle kompetencií a právomoci, ktoré mu tento zákon priznáva, viesť stavebné konanie a uplatňovať v ňom svoju právomoc v zmysle stavebného zákona, napríklad aj v oblasti dodatočného povolenia stavby, či výkonu štátneho dozoru v zmysle stavebného zákona.

61. Pre odvolací súd bolo zásadnou otázkou vyriešenie právomoci civilného súdu ako záruky toho, že vo veci bude rozhodnuto spravodlivo a zákonne. Odvolací súd nebol povinný riešiť a zaoberať sa tými skutočnosťami, či v danom prípade ide o stavbu oprávnenú, neoprávnenú, povolenú, nepovolenú v zmysle príslušných intencií stavebného zákona. Z opisu danej situácie žalobkyňou sú zrejmé zistenia, že konanie o dodatočnom povolení stavby, v zmysle ktorého neskôr stavebný úrad nariadil odstránenie predmetnej chatrče – obydlia žalobkyne, začal žalovaný ako príslušný stavebný úrad. Charakter tohto objektu (stavby), či - obydlia je špecifickou situáciou, ku ktorej by mali aj špecifickým a osobitným postupom pristupovať príslušné orgány pri riešení danej situácie a zamýšľať sa nad tým, či nariadiť odstránenie takéhoto obydlia je v rozpore s verejnými záujmami alebo nie a rovnako, aký vhodný postup zvoliť, aby odstránenie tejto stavby nespôsobovalo zásah do individuálnych práv jednotlivcov.

62. Z pohľadu týchto skutočností viedli odvolací súd k úvahe a k záveru, že pri žiadanej ochrane, ktorej sa žalobkyňa domáha formou nariadenia neodkladného opatrenia cez inštitút CSP, dochádza k stretu viacerých práv, a to práva na nedotknuteľnosť obydlia, práva vlastníckeho, ako aj práva spojeného s ochranou verejného záujmu. V súvislosti so stretom týchto práv nebolo možné opomenúť práva zakotvené a vyjadrené v II. Hlave Ústavy SR s názvom Základné práva a slobody, v rámci ktorých štát má zabezpečovať garanciu základných ľudských práv a slobôd vyjadrených v ústave, garantovať napríklad rovnosť osôb, chrániť život, zdravie, osobnú slobodu, česť, dôstojnosť, majetok, životné prostredie a iné (Vačok, J., Vrabko, M. a kol. Správne právo hmotné, Všeobecná časť, Bratislava, C.H.Beck, 2018, str. 19).

63. Vlastnícke právo a právo na nedotknuteľnosť obydlia patria medzi občianske práva zaradené v prvej generácii ľudských práv a ich dodržiavanie štát zabezpečuje tým, že ich v týchto právach nebude obmedzovať.

64. Vlastnícke právo je v právnom poriadku Slovenskej republiky zakotvené v čl. 20 Ústavy SR, v zmysle ktorého „každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právny poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.“

65. Pojem verejný záujem v Ústave SR nie je zadefinovaný. Patrí medzi neurčité pojmy, ale dá sa charakterizovať ako záujem všetkých občanov alebo väčšiny občanov (Vrabko, M., In. Vrabko, M., a kol., Správne právo procesné, Všeobecná časť, Bratislava, C.H.Beck, 2019, str. 7).

66. Stavebný zákon implicitne pojem verejný záujem vymedzuje v § 88a ods. 1 (pozri § 88a ods. 1 stavebného zákona) na svoje účely, subsumuje tak pod verejný záujem požiadavku súladu s cieľmi a zámermi územného plánovania a osobitnými predpismi (Odborný článok 1/2021, Acta Facultatis Iuridicae Universitatis Comenianae Mgr. V. Jakušová).

67. Odvolací súd preto pri vyriešení otázky právomoci, či je možné vykonať prieskum rozhodnutia a zaoberať sa návrhom žalobkyne alebo nie, zvolil ten postup, že pri rozhodovaní o tomto nároku sa bude riadiť vyšším princípom, a tým je Ústava SR, čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, stabilizovaná judikatúra (kompetenčných senátov), judikatúra ESLP a bol názoru, že pri strete týchto práv využije zásadu proporcionality v práve a správny vyvážením určí prioritu práva v tejto veci, a tou je právo na nedotknuteľnosť obydlia.

68. Ústava SR v čl. 21 odkazuje, že „obydlie je nedotknuteľné a nie je dovolené doň vstúpiť bez súhlasu toho, kto v ňom býva.“ Zároveň stanovuje v odstavci 3, že iné zásahy do nedotknuteľnosti obydlia možno zákonom dovoliť iba vtedy, keď je to v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu života, zdravia alebo majetku osôb, na ochranu práv a slobôd iných alebo na odvrátenie závažného ohrozenia verejného poriadku.

69. V čl. 8 Dohovoru o ľudských právach a základných slobôd je stanovená nedotknuteľnosť obydlia ako práva na rešpektovanie obydlia v znení: „Každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a korešpondencie. Štátny orgán nemôže do výkonu tohto práva zasahovať s výnimkou prípadov, keď je to v súlade so zákonom a nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, hospodárskeho blahobytu krajiny, predchádzania nepokojom alebo zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky alebo na ochranu práv a slobôd a iných.“

70. S poukazom na zásadnú odvoláciu námietku, a to právomoci súdu o tomto návrhu rozhodovať, pre odvolací súd bola určujúcou aj právna relevancia ustanovenia čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojení aj s rozsudkom ESLP zo dňa 24.4.2012 vo veci Yordanová a spol. vs. Bulharsko (sťažnosť 25446/06), v ktorom bola daná prednosť práva na obydlie. V danom prípade ESLP konštatoval, že rozhodnutie Mesta Sofia o odstránení stavby bolo v súlade s vnútroštátnym právom a sledovaným verejným záujmom, ale nebolo „nevyhnutné v demokratickej spoločnosti.“ (rozsudok ESLP z 24.4.2012, odborný článok 1/2021 Acta facultatis iuridicae universitatis Comenianae). Pri vydávaní rozhodnutia o odstránení danej osady mala byť posúdená otázka nevyhnutnosti zásahu, ako aj ďalšie okolnosti prípadu, predovšetkým zohľadnenie a osobitosť sociálne znevýhodnenej skupiny a skúmať aj iné alternatívy k odstráneniu stavby, napr. legalizáciu stavieb, poskytnutie pomoci atď.

71. S ohľadom na vyššie uvedené bol odvolací súd názoru, že námietka žalovaného týkajúca sa nedostatku právomoci súdu nemôže byť dôvodná, pretože je ústavne nutné poskytnúť ochranu ohrozenému právo na obydlie.

72. Po vyriešení tejto zásadnej námietky odvolací súd podrobil prieskumu aj skúmanie podmienok nariadenia neodkladného opatrenia.

73. Podľa § 324 ods. 1 CSP pred začatím konania, počas konania a po jeho skončení súd môže na návrh nariadiť neodkladné opatrenie.

74. Podľa § 325 ods. 1 CSP neodkladné opatrenie môže súd nariadiť, ak je potrebné bezodkladne upraviť pomery alebo ak je obava, že exekúcia bude ohrozená.

75. Podľa § 325 ods. 2 písm. d) CSP neodkladným opatrením možno strane uložiť najmä, aby niečo vykonala, niečo sa zdržala alebo niečo znášala.

76. Podľa § 326 ods. 1 CSP v návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia sa popri náležitostiach žaloby podľa § 132 uvedie opísanie rozhodujúcich skutočností odôvodňujúcich potrebu neodkladnej úpravy pomerov alebo obavu, že exekúcia bude ohrozená, opísanie skutočností hodnoverne osvedčujúcich dôvodnosť a trvanie nároku, ktorému sa má poskytnúť ochrana a musí byť z neho zrejmé, akého neodkladného opatrenia sa navrhovateľ domáha.

77. Podľa § 329 ods. 1 CSP súd môže rozhodnúť o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia aj bez výsluchu a vyjadrenia strán a bez nariadenia pojednávania. Ak rozhoduje odvolací súd o odvolaní proti uzneseniu o zamietnutí neodkladného opatrenia, umožní sa protistrane vyjadriť k odvolaniu a k návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia.

78. V danom prípade bol podaný návrh na nariadenie neodkladného opatrenia pred začatím konania vo veci samej.

79. Predpokladom nariadenia neodkladných opatrení pred začatím konania aj počas konania je:

1/ osvedčenie dôvodnosti a trvanie nároku, ktorému sa má poskytnúť ochrana,

2/ osvedčenie potreby neodkladnej úpravy pomerov strán sporu,

3/ osvedčenie nebezpečenstva bezprostredne hroziacej ujmy.

Všetky tieto podmienky musia byť splnené kumulatívne a je povinnosťou súdu dôsledne skúmať ich splnenie, každú jednotlivu a vo vzájomných súvislostiach. Z dočasného charakteru neodkladných opatrení vyplýva, že pre jeho nariadenie musia byť osvedčené aspoň základné skutočnosti umožňujúce záver o pravdepodobnosti nároku, ktorému sa má poskytnúť ochrana a musí byť tiež zrejmé, že bez okamžitej úpravy pomerov by bolo právo strany ohrozené. Súd musí zvažovať pred nariadením neodkladného opatrenia, či v dôsledku neodkladného opatrenia sa nevytvorí nezvratný (nenapraviteľný) stav právnych vzťahov medzi stranami sporu a či zásah do práv dotknutej strany sporu je primeraný navrhovateľom osvedčenému porušeniu jeho práva.

80. V zásade je ustálené, že neodkladné opatrenie bude spravidla opodstatnené tam, ak navrhovateľovi hrozí vznik alebo rozširovanie škody, či inej ujmy, zhoršenie jeho pozície do takej miery, že môže mať vážnu obavu o bezprostredne hroziacej ujme, a preto príslušné ustanovenie CSP upravuje náležitosti navrhované v nariadení neodkladného opatrenia vymedzené v § 326 CSP opísaním rozhodujúcich skutočností, ktoré musí navrhovateľ aj náležitým spôsobom osvedčiť.

81. Pre nariadenie neodkladného opatrenia je postačujúce pokiaľ sú okolnosti, z ktorých sa vyvodzuje opodstatnenosť návrhu aspoň osvedčené. Miera osvedčenia sa riadi danou situáciou, najmä jej naliehavosť a riešením (rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp.zn. 5Cdo/91/2012).

82. S odkazom na právnu teóriu Števček, M. a kol., Civilné procesné právo, Eurokódex, s.r.o., Bratislava, 2010, strana 309, osvedčenie (na rozdiel od dokazovania) znamená, že súd pomocou ponúknutých dôkazných prostriedkov zisťuje najvýznamnejšie skutočnosti dôležité pre rozhodnutie o návrhu na neodkladné opatrenie. Postačuje, že osvedčené skutočnosti sa mu so zreteľom na všetky okolnosti javia ako nanajvýš pravdepodobné (I.ÚS/102/2025, III.ÚS/298/2008 atď.).

83. Hodnoverné osvedčenie dôvodnosti a trvania nároku predpokladá jasné, určité a zrozumiteľné skutkové tvrdenie navrhovateľa, predloženie dostupných listinných dôkazov a elementárnu právnu argumentáciu, z ktorých možno vyvodiť záver o vysokej pravdepodobnosti, že chránený nárok je dôvodný a trvá. Hodnoverné osvedčenie nároku vo veci samej musí na strane súdu viesť k záveru, že miera pravdepodobnosti vyhovenia žaloby je v danom štádiu vyššia, než pravdepodobnosť jej zamietnutia (Civilný sporový poriadok, Komentár, doc. JUDr. Marek Števček, PhD. a kolektív, C.H.Beck, 2016, strana 1108).

84. Na základe vyššie uvedeného je povinnosťou súdu posudzovať splnené podmienky osvedčenia hodnovernosti a trvania nároku, ktorému sa má poskytnúť ochrana.

85. V prejednávanej veci je z obsahu spisu zrejmé, že sú naplnené všetky zákonné podmienky pre nariadenie neodkladného opatrenia, keďže žalobkyňa dostatočným osvedčila, že je potrebné priznať jej právnu ochranu a upraviť pomery strán nielen s odkazom na ustálenú judikatúru ESLP, čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv, ale aj tú skutočnosť, že v predmetnom obydľí – chatrči býva spolu so svojou rodinou, je síce (zrejme) postavené bez stavebného povolenia, ale jeho existenciu žalovaný dlhodobo toleruje, ako aj široká verejnosť.

86. V danej lokalite pokojne obýva toto obydlie s vedomím a súhlasom žalovaného a táto prítomnosť obývania a jej právnych predchodcov desaťročia je tolerovaná, čím dochádza zaiste aj k vytváraniu silných komunitných väzieb.

87. Žalobkyňa v zákonom stanovenej lehote odvolanie nepodala. Mala právo podať podnet aj na preskúmanie rozhodnutia mimo odvolacie konanie voči postupu správneho orgánu. Odvolací súd však je názoru, že bez odbornej pomoci ani by nebola schopná využiť prostriedky právnej ochrany v správnom konaní, a preto zostáva nezodpovedané, či postupom správneho orgánu neodoprie prístup k spravodlivosti v zmysle čl. 6 ods. 1 a 13 Dohovoru a princípu rovnosti strán.

88. Odvolací súd bol rovnako názoru, že žalobkyňa dostatočne osvedčila záujem na nutnej a naliehavej úprave pomerov medzi ňou a žalovaným, keďže zo strany žalovaného bolo vydané Nariadenie na odstránenie predmetnej chatrče – obydliá navrhovateľky na základe administratívneho rozhodnutia D. C. ako príslušného stavebného úradu zo dňa 11.3.2025 v lehote 9 mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia. Táto hrozba pretrváva aj v aktuálnej dobe a žalobkyni hrozí nebezpečenstvo bezprostredne hroziacej ujmy, ktoré súvisí so stratou domova, obydliá, prístrešia pre ňu a deti, a to v podmienkach, v ktorých predmetnú chatrč obýva, na hranici nízkej chudoby.

89. Preto je dôvodné chrániť obydlie žalobkyne s využitím princípu proporcionality a vyváženia daného stavu na stranách oboch účastníkov. Odvolací súd zistil, že stavebný úrad má právomoc vykonať svoje rozhodnutie bez toho, aby využil príslušné ustanovenia aj Exekučného poriadku, keďže ide skutočne o jednoduchú stavbu a obydlie žalobkyne pomenované ako chatrč slúžiace na obydlie. Preto v zmysle príslušných ustanovení Exekučného poriadku (§ 190 ods. 1) je žalovaný oprávnený aj sám pristúpiť k jej odstráneniu. Z tohto dôvodu bola preukázaná dostatočná pasívna legitímácia žalovaného v konaní o nariadenie neodkladného opatrenia, pretože predmetný titul (administratívne rozhodnutie), je možné vymáhať aj v rámci Exekučného poriadku alebo tak, že oprávnený (stavebný úrad) sám alebo prostredníctvom iného odstráni stavbu na trovy povinného.

90. S ohľadom na potrebu úpravy pomerov žalobkyňou, ktorá žije v generačnej chudobe, je to jej jediné bývanie, obydlie, v tomto priestore má vytvorené komunitné väzby s okolím a hrozí jej ujma, že obydlie, v ktorom býva spolu so 6 maloletými deťmi, príde o prístrešie, pričom ide o jej jediné miesto, ktoré je jej domovom a deti navštevujú čiastočne aj miestnu základnú školu s materskou školou, odvolací súd konštatuje, že je osvedčenou skutočnosťou potreba nariadenia neodkladnej úpravy pomerov medzi týmito stranami sporu.

91. Dôležitou skutočnosťou je aj to zistenie, že okolie, žalovaný (aj vlastníci pozemkov) dlhodobo tolerovali, že žalobkyňa býva v tomto obydľí na predmetných pozemkoch a aj jej právni predchodcovia.

92. Preto záver odvolacieho súdu vyplýva z potreby nutnej a naliehavej úpravy pomerov medzi žalobkyňou a žalovaným spočívajúci v povinnosti zdržať sa odstránenia jej obydliá na predmetných nehnuteľnostiach, pretože je tu bezprostredne hroziaca ujma súvisiaca so stratou obydliá.

93. Pri posúdení predmetnej veci odvolací súd sa zaoberal aj s oproti stojacimi právami účastníkov konania, pričom bral do úvahy judikatúru súdov, ktorá sa na daný prípad môže aplikovať, bral do úvahy existenciu (zrejme) nepovolenej stavby, ktorá slúži ako obydlie, pričom jej odstránením vzniká hrozba sankcionujúca neoprávnený zásah.

94. Bol názoru, že je dôvodné pri tejto kauze postupovať nielen na základe formálnych argumentov, ale aj využitím princípov, úvah, či testov racionality – proporcionality a tieto aplikovať spôsobom na daný prípad.

95. Postup prvoinštančného súdu však nebol správny vo výroku II. jeho rozhodnutia. Nebol dôvod na poučenie o podaní žaloby na vypratanie nehnuteľnosti smerujúcej voči žalovanému. Dôvodné bolo postupovať v súlade s § 336 ods. 1 CSP v záujme adekvátnej ochrany práv žalobkyne, ktorá sa dožaduje tejto ochrany a uložiť jej v zmysle § 336 ods. 1 CSP povinnosť podať žalobu v ním určenej lehote. Takouto, pre odvolací súd, sa javila najbližšie svojim obsahom žaloba týkajúca sa umožnenie práva užívať predmetné obydľie nachádzajúce sa na sporných pozemkoch v k.ú. C.. Obsah tejto žaloby bude plynule nadväzovať na zistené skutočnosti o tom, či v predmetnom obydľí dlhodobo alebo nie býva žalobkyňa spolu so svojimi deťmi, predchodcami, v práve o tomto osídlení, v tomto obydľí, práva, ktoré sa budú dotýkať dotýkajú nielen práv na vlastníctvo stavby (či obydľia) - chatrče, ale samozrejme aj práv vlastníctva k pozemkom dotknutých subjektov, keďže ide zrejme o obydľia postavené bez stavebného povolenia. Môže ísť o klasický typ vlastníckej žaloby, ochrany ktorej sa môže domáhať súdnou cestou, či už vysporiadaním práv medzi vlastníkmi pozemku a vlastníkmi chatrče alebo aj postupom upraveným v Občianskom zákonníku v rámci ustanovenia § 135c Občianskeho zákonníka.

96. Tento charakter žaloby zvolil odvolací súd práve z pohľadu špecifického riešenia osídľovania pozemkov týmito marginalizovanými skupinami obyvateľstva, ktorý doteraz nebol riešený, ale sa javí stále ako aktuálny problém. Bude potrebné sa vyporiadať, či odstránenie tejto stavby – chatrče je v demokratickej spoločnosti nevyhnutné (ako to uviedol aj v spomínanom rozhodnutí ESLP) s prihliadnutím na to, že tieto stavby na druhej strane vyvolávajú zásah do subjektívnych práv – vlastníckych práv k pozemkom, tiež či je v takej intenzite potrebný predmetný zásah bez hľadania iného alternatívneho riešenia, než odstránenia danej stavby.

97. V tomto smere za úvahu stojí aj participovanie štátu na vyriešení tejto zásadnej otázky v našej spoločnosti týkajúcej sa marginalizovaných skupín obyvateľstva spočívajúcej v nelegálnom osídľovaní pozemkov, hľadaním vhodného riešenia, ktoré by bolo pre dotknuté strany alternatívou.

98. Preto s ohľadom na špecifikum tohto návrhu, ktorý žalobkyňa predostrela pred civilným súdom z pohľadu skúmania všetkých podmienok pre nariadenie neodkladného opatrenia, aj s vyporiadaním sa právomoci civilného súdu, bol odvolací súd toho názoru, že je potrebné skúmať a prihliadať na okolnosti tohto prípadu, ktoré činili tento prípad špecifickým a ojedinelým v závere, že nariadenie odstránenia týchto neoprávnených (nepovolených) stavieb sa musí posudzovať s ohľadom na konkrétne okolnosti daného prípadu civilným súdom.

99. Preto odvolací súd napadnuté uznesenie ako vecne správne v zmysle § 387 ods. 1 CSP potvrdil. Správne bolo aj rozhodnutie o trovách prvoinštančného konania.

100. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd v súlade so zásadou úspechu § 255 ods. 1 CSP, keďže má za to, že žalovaný nebol v odvolaní úspešný, žalobkyňa bola úspešná a priznal úspešnej žalobkyňi vo vzťahu trovy odvolacieho konania. Určenie poučovacej povinnosti podať žalobu spadalo do poučovacej povinnosti súdu, ktorá v danom prípade nebola zo strany súdu zvolená správne, preto odvolací súd napadnutý uznesenie zmenil v tejto časti, čo nemôže mať vplyv na úspech v základe konania, v ktorom navrhovateľka bola úspešná.

101. Toto rozhodnutie prijal senát Krajského súdu v Prešove pomerom hlasov 2 : 1.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustné odvolanie.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolaateľ má právo zvoliť si advokáta a možnosť obrátiť sa na Centrum právnej pomoci (§ 160 ods. 2 CSP).

Podanie vo veci samej urobené v elektronickej podobe bez autorizácie podľa osobitného predpisu treba dodatočne doručiť v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe autorizované podľa osobitného predpisu; ak sa dodatočne nedoručí súdu do desiatich dní, na podanie sa neprihliada. Súd na dodatočné doručenie podania nevyzýva (§ 125 ods. 2 CSP).

Dovolaateľ musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 ods. 2 v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).